

Nr 79.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tillstånd för vissa beställningshavare å staten för artilleriets fabriker och tygstater att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring; given Stockholms slott den 25 februari 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

dels att styresmännen vid ammunitionsfabriken C. L. Engström, vid Åkers krutbruk K. H. Schmidt och vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori P. J. R. Virgin samt tygverkmästaren C. A. Sundgren må för rätt till åtnjutande av de med deras beställningar förenade ålderstillägg tillgodoräkna sig Engström, Schmidt och Virgin sin föregående tjänstgöringstid såsom styresmän och Sundgren den tid, han förut tjänstgjort såsom tillsyningsmästare vid Stockholms tygstations snickeriverkstad,

dels ock att besiktningsrustmästaren Gustaf Pettersson vid utnämning till öververkmästare, tyghantverkaren Carl Erik Åkerlind vid utnämning till tygverkmästare, styckjunkarna Hjalmar Linde Gustafsson, August Vilhelm Pettersson, Carl Matias Johansson och Sven Johan Nordqvist vid utnämning till verkmästare av första klassen ävensom förmännen Carl August Malmsten och Johan Erik Eriksson vid utnämning till verkmästare av andra klassen, allt å staten för artilleriets fabriker och tygstater, må för rätt till åtnjutande av de med vederbörande beställningar förenade ålderstillägg tillgodoräkna sig en var den tid han förut innehaft eller tjänstgjort i befattning vid lantförsvaret med motsvarande tjänstgörings-skyldighet.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

B. B. E. Mörcke.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 25 februari 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Mörcke, yttrade härefter:

Arméförvalt-
ningens ar-
tillerideparte-
ments fram-
ställning.

»Jämlikt 1914 års härordningsbeslut har från och med år 1916 den vid artilleriets tygstationer och fabriker fast anställda personalen uppförts å en gemensam stat under avlöningsanslaget, benämnd staten för artilleriets fabriker och tygstater.

Uti underdånig skrivelse den 14 oktober 1915 anförde arméförvaltningens artilleridepartement, att å nämnda stat uppförts vissa beställningar, som motsvarades av beställningar eller befattningar, för vilka avlöning förut varit uppförd med andra belopp, delvis å skilda stater, och vilkas innehavare följaktligen lämpligen borde överflyttas till motsvarande beställningar å förstnämnda stat. Sådan överflyttning vore dock beroende på tjänstinnehavarnas eget medgivande, vilket icke torde vara att motse, om icke löneförmånerna komme att motsvara, vad de förut uppburit. Då detta beträffande vissa särskilda beställningar ej vore

förhållandet, ansåge sig artilleridepartementet böra hemställa om föreskrifter eller åtgärder för erforderliga utjämningar i följande fall.

1. *Tre styresmän.* Till dessa beställningar borde utnännas de dåvarande styresmännen nämligen: vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori kaptenen vid Göta artilleriregemente P. J. R. Virgin; vid ammunitionsfabriken majoren i armén, kaptenen vid Smålands artilleriregemente C. L. Engström samt vid Åkers krutbruk majoren i armén, kaptenen vid Vendes artilleriregemente K. H. Schmidt. Vål vore avlöningsförmånerna enligt den nya staten endast 100 kronor lägre än förut, beroende därpå, att det för beställningen med kaptens av 1:a klassen lön förenade arvodet minskats från 2,500 till 2,400 kronor men då ej kunde antagas, att någon löneminskning utan fastmera genom bestämmelse om ålderstillägg en löneförbättring varit avsedd för dessa krävande beställningar, syntes de nuvarande styresmännen vid eventuell transport till ny stat böra berättigas att för åtnjutande av åldertillägg, 600 kronor efter fem års väl vitsordad tjänst, räkna sig till godo den tid, de förut innehaft motsvarande befattningar, vilka de tillträtt, Schmidt den 16 februari 1905, Engström den 1 oktober 1905 och Virgin den 1 oktober 1911.

2. *En öververkmästare.* De tjänstgörömål, som vore avsedda för denna beställning, åläge för det dåvarande besiktningsrustmästaren Gustaf Pettersson, vilken åtnjöte dels besiktningsrustmästares löneförmåner enligt staten för artilleriets tygstater, utgörande jämte ålderstillägg, som av Pettersson intjänts, 2,612 kronor 50 öre, dels ock, enligt nådigt brev den 31 augusti 1906, ett särskilt arvode å 1,000 kronor såsom verk-mästare vid ammunitionsfabriken, eller tillhoppa 3,612 kronor 50 öre. Å den nya staten vore öververkmästarens avlöningsförmåner i form av lön och dagavlöning uppförda med 2,595 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor, det ena efter 5 och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. Om Pettersson, därest han utnämndes till öververkmästare, finge för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tid för motsvarande tjänstgöring, eller tiden från den 12 september 1903, skulle han, som i sådant fall komme i åtnjutande av båda ålderstilläggen, erhålla en årsavlöning av 3,595 kronor, varmed Pettersson, ehuru beloppet med 17 kronor 50 öre understege hans förutvarande årsavlöning, torde låta sig nöja. I avvaktan å vederbörligt medgivande härtill syntes åt Pettersson vid hans utnämning till öververkmästare böra beredas annan ersättning, motsvarande ålderstilläggen. Som samtliga besiktningsrust-mästareställningar å staten måste tagas i anspråk för det ändamål, de avsåge, kunde Pettersson icke kvarstå i denna beställning med bibe-

hållande av nuvarande avlöning, till dess frågan om hans rätt till ålderstillägg blivit avgjord, utan syntes Petterssons avlöningsförhållanden lämpligen böra så ordnas, att han tillsviðare finge behålla samma arvode, som blivit en verkmästare vid ammunitionsfabriken enligt förberörda brev tillerkänt, och det belopp, som därav utbetalades, sedermera ersättas av anslaget till ålderstillägg.

3. *Två tygverkmästare.* Till två dylika beställningar, förenade med tjänstgöringsskyldighet vid Stockholms tygstation, borde de ifrågakomma, som då bestrede motsvarande tjänstgöring, nämligen tyghantverkarna Carl Erik Åkerlind och Carl Anton Sundgren. Åkerlind hade tjänstgjort såsom tillsyningsmästare vid sadelmakarverkstaden sedan den 23 november 1897, och Sundgren hade haft enahanda befattning vid snickeri-
verkstaden sedan den 2 juli 1906. Då nu befattningarna blivit beställningar med ett ålderstillägg å 500 kronor, syntes billigt, att Åkerlind och Sundgren finge tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöringstid såsom tillsyningsmästare för erhållande av nämnda förmån.

4. *Fyra verkmästare av första klassen.* Av de sex å staten uppförda beställningarna såsom verkmästare av första klassen vore fyra avsedda för tjänstgöring vid ammunitionsfabriken. De lämpligaste för dessa beställningar vore de fyra underofficerare, som sedan längre tid tjänstgjort såsom verkmästare därstädes, nämligen styckjunkarna vid Smålands artilleriregemente Hjalmar Linde Gustafsson från den 20 februari 1909, vid Vendes artilleriregemente August Vilhelm Pettersson från den 15 juli 1907 och vid Boden-Karlsborgs artilleriregemente Carl Matias Johansson från den 9 december 1905 samt sergeanten vid Boden-Karlsborgs artilleriregemente Sven Johan Nordqvist från den 1 juli 1911. De hade för denna sin tjänstgöring såsom verkmästare åtnjutit utöver de i stat för deras beställningar uppförda löneförmåner ett arvode av 500 kronor vardera, vadan bemälda styckjunkare vardera haft:

lön	kronor 1,200: —
dagavlöning å kr. 2,50	» 912: 50
arvode	» 500: —
	<hr/>
	tillhopa kronor 2,612: 50

och Nordqvist erhållit

lön	kronor 900: —
dagavlöning å 2 kronor	» 730: —
arvode	» 500: —
	<hr/>
	tillhopa kronor 2,130: —

Å den nya staten vore avlöningen för verkmästare av första klassen densamma som för styckjunkare, eller lön 1,200 kronor och dagavlöning 912 kronor 50 öre, tillhopa 2,112 kronor 50 öre, men med rätt till ålderstillägg å 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjänst.

Om bemälde styckjunkare och sergeant utnämndes till innehavare av ifrågavarande beställningar på den nya staten, skulle de, om de icke erhöle ålderstillägget, få vidkännas minskning i avlöning, Gustafsson, Pettersson och Johansson med 500 kronor vardera och Nordqvist med 17 kronor 50 öre. Om de däremot berättigades att för ålderstilläggs erhållande få tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring i befattningar, motsvarande de i stat nyuppförda beställningarna, komme Gustafsson, Pettersson och Johansson att erhålla avlöning till samma belopp som förut, varemot Nordqvist, som först med ingången av år 1917 skulle erhålla ålderstillägg, skulle för år 1916 få vidkännas ovan angivna mindre minskning av 17 kronor 50 öre, men därefter erhålla en ökning av 482 kronor 50 öre. I betraktande därav, att Nordqvist vid fortsatt beställning såsom sergeant skulle i sinom tid, troligen under loppet av år 1917, befordras till styckjunkare, kunde angivna minskning för år 1916 och därefter inträffande ökning anses utjämnade.

För ett tillfälligt ordnande av ifrågavarande avlöningsförmåner skulle väl kunna ifrågasättas, att Gustafsson, Pettersson, Johansson och Nordqvist finge tillsvidare kvarstå i sina underofficersbeställningar vid truppförbanden; men en sådan anordning, varigenom truppförbanden skulle frångas dem tilldelade underofficerare, kunde icke utan olägenhet för dessa vidtagas. Fördenskull syntes det artilleridepartementet lämpligast och tillika rättvist, att berörda missförhållande i avlöningshänseende så ordnades, att bemälde löntagare förklarades berättigade att för erhållandet av ålderstillägg få tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring såsom verkmästare, samt att Gustafsson, Pettersson och Johansson finge, till dess sådant berättigande vunnits, bibehålla dem då tillkommande arvode från vapenanslaget, varefter det såsom arvode utbetalta belopp finge nämnda anslag ersättas från anslaget till ålderstillägg.

5. *Två verkmästare av andra klassen.* De båda beställningar såsom verkmästare av andra klassen, som uppförts å den nya staten, vore avsedda för Åkers krutbruk. Motsvarande tjänstgöring därstädes hade förut sedan den 1 december 1904 bestritts av förmännen Carl August Malmsten och Johan Erik Eriksson mot ett arvode för vardera av 1,650 kronor årligen. Avlöningen för varje beställning enligt den nya staten utgjorde lön 900 kronor och dagavlöning 730 kronor, eller tillhopa

1,630 kronor, med rätt till ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjänst. Då de, om deras anställning varit å stat, redan skulle hava intjänt sådant tillägg och då, om de nu erhöles fullmakt å beställningarna, men ej nämnda förmån förr än efter fem år, deras avlöning under denna tid skulle bliva mindre än förut, ansåge artilleridepartementet, att Malmsten och Eriksson borde, om de utnämndes till verkmästare av andra klassen, få för rätt till ålderstillägg tillgodoräkna sig sin föregående tjänstetid såsom förmän med motsvarande tjänstgöring.

Samtliga nu omförmälda personers ifrågavarande tjänstgöring kunde väl vitsordas av artilleridepartementet. På grund av vad sålunda anförts, hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte

dels utverka riksdagens medgivande därtill, att styresmännen vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori kaptenen P. J. R. Virgin, vid ammunitionsfabriken majoren C. L. Engström och vid Åkers krutbruk majoren K. H. Schmidt vid överflyttning till motsvarande beställningar å staten för artilleriets fabriker och tygstater år 1916 finge för rätt till det med beställningarna förenade ålderstillägg å 600 kronor tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöringstid såsom styresmän och sålunda berättigas, majorerna Engström och Schmidt att från den 1 januari 1916 samt kaptenen Virgin att från den 1 januari 1917 komma i åtnjutande av nämnda avlöningsförmåner, samt att besiktningsrustmästaren Gustaf Pettersson vid utnämning till öververkmästare, tyghantverkarna Carl Erik Åkerlind och Carl Anton Sundgren vid utnämning till tygverkmästare, styckjunkarna Hjalmar Linde Gustafsson, August Vilhelm Pettersson och Carl Matias Johansson samt sergeanten Sven Johan Nordqvist vid utnämning till verkmästare av första klassen ävensom förmännen Carl August Malmsten och Johan Erik Eriksson vid utnämning till verkmästare av andra klassen, allt å nämnda stat för artilleriets fabriker och tygstater, likaledes finge för erhållandet av de med vederbörande beställningar förenade ålderstillägg tillgodoräkna sig var för sig den tid, han förut innehåft befattning med motsvarande tjänstgöringsskyldighet samt följaktligen berättigas till ålderstillägg å lön: Gustaf Pettersson med 1,000 kronor, Åkerlind, Sundgren, Gustafsson, August Vilhelm Pettersson, Johansson, Malmsten och Eriksson med 500 kronor vardera från den 1 januari 1916 samt Nordqvist med 500 kronor från den 1 januari 1917;

dels ock medgiva, att, till dess beslut föreläge om vederbörandes rätt till ålderstillägg, arvode finge från vapenanslaget utbetalas till belopp för år räknat från den 1 januari 1916 av 1,000 kronor till Gustaf

Pettersson samt 500 kronor till Gustafsson, August Vilhelm Pettersson och Johansson, dock att, därest åt dem medgäves rätt till ålderstillägg, vad från vapenanslaget sålunda kunde varda utbetalt finge samma anslag gottgöras från anslaget till ålderstillägg.

Uti infortrat underdånigt utlåtande den 22 oktober 1915 framhöll arméförvaltningens civila departement, att enligt anmärkning vid 1916 års stat för artilleriets fabriker och tygstater löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom i staten angivna avlöningsförmåner, ägde bibehålla sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskade övergå till de i staten upptagna. Då något medgivande icke lämnats därtill, att personal, vilken enligt den dittills gällande organisationen av artilleriets tygstater och fabriker uppehållit enahanda göromål, som vore avsedda att åligga innehavarna av de i artilleridepartementets framställning avsedda beställningarna på den nya staten, skulle för ålderstilläggs åtnjutande vid övergång till den samma få tillgodoräkna sig den tid, de förut uppehållit dessa befattningar, vore det uppenbart, att en tillämpning av nämnda stat beträffande angivna beställningar kunde komma att för längre eller kortare tid uppskjutas. I likhet med arméförvaltningens artilleridepartement ansåge civila departementet, att dylikt uppskov med statens tillämpande borde undvikas, ett syfte, som kunde vinnas endast därigenom, att framställning avlättes till riksdagen om sådant medgivande beträffande villkoren för ålderstilläggs åtnjutande, varom nyss sagts.

Arméförvaltningens civila departements yttrande.

Innan riksdagens beslut i nämnda avseende meddelats, syntes det emellertid vara ovisst, i vad mån den av artilleridepartementet omnämnda personalen kunde befinnas villig att övergå till den nya staten exempelvis redan från 1916 års början. Antagas kunde visserligen, att de till styresmän avsedda officerarna ävensom de till verkmästare av 2:dra klassen avsedda två förmännen även vid utsikten, att ålderstilläggen icke skulle komma dem till godo från och med den 1 januari 1916 (för styresmannen vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori från och med den 1 januari 1917), dock på grund av den i varje fall mera obetydliga minskningen i löneinkomster i vederbörliga beställningar skulle förklara sig villiga till övergång. Enahanda syntes väl på grund av i allt fall inträdande avlöningsförbättring fallet bliva med den ene (och vid besiktningrustmästaren Gustaf Petterssons övergång till öververkmästarebeställningen jämväl den andre) av de båda tyghantverkare, som avsetts att utnännas till tygverkmästare. Beträffande den övriga personalen, nämligen nyssnämnde Pettersson samt de fyra underofficerare, som avsetts att befordras till

verkmästare av första klassen, ställde sig förhållandet väsentligen annorlunda, då dessa personers ekonomiska ställning vid ett avslag på framställningen om rätt att få tillgodoräkna föregående tjänstgöring för ålderstilläggs åtnjutande skulle betydligt försämrats.

På grund av det sålunda anförda ansåge civila departementet, att artilleridepartementets framställning väl borde föranleda förslag till riksdagen om medgivande därtill, att en var av den i framställningen upptagna personalen finge från och med ingången av året efter det, under vilket han kunde varda utnämnd till beställning på staten för artilleriets tygstater och fabriker, i avseende å rätten att tillgodonjuta med beställningen förenat ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han bestritt enahanda göromål, som vore avsedda att tillhöra beställningen. I övrigt syntes däremot framställningen icke böra föranleda till annat Kungl. Maj:ts yttrande än att, därest någon av tjänst innehavarna icke överginge till den nya staten, hinder icke mötte, att sådan tjänst innehavare med bibehållande av sina avlöningsförmåner förordnades att uppehålla i nya staten upptagen beställning och att därvid så stort belopp, som motsvarade honom förut tillkommande lön och dagavlönning, finge utgå från de för beställningen anslagna medel, mot skyldighet för den förordnade att i stället avstå motsvarande förmåner enligt dåvarande stat. På förnyad framställning av vederbörande myndighet syntes det slutligen böra bero, huru med dispositionen av sistnämnda förmåner skulle förfaras.

Kungl. Maj:ts
beslut den 3
december
1915.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 3 december 1915 förordnade Kungl. Maj:t, att då enligt anmärkning 4 under 1916 års stat för artilleriets fabriker och tygstater den av ifrågavarande befattningshavare, som tillförsäkrats andra än de för honom i staten angivna avlöningsförmåner och icke själv önskade övergå till desamma, ägde bibehålla sina förutvarande avlöningsförmåner, sistnämnda avlöningsförmåner med undantag av inkvarterings- och servisbidrag skulle utgå från de för den nya beställningen i berörda stat upptagna medel, i den mån dessa därtill lämnade tillgång, samt i övrigt av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande; och förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles meddela beslut angående framställningen, i vad den avsåge rätt att komma i åtnjutande av ålderstillägg.

Departements-
chefen.

I likhet med vederbörande myndigheter anser jag önskvärt, att den nya staten för artilleriets fabriker och tygstater snarast möjligt må kunna i sin helhet tillämpas. Vid sådant förhållande och då det synes mig vara med billighet överensstämmande, att ifrågavarande personal

må vid tillträdande av beställning å den nya staten för tillgodonjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring å motsvarande befattning, torde riksdagens medgivande härtill nu böra utverkas. Vid bifall härtill ernå ifrågavarande personer endast en förmån, som vid övergång till ny stat å befattning, som är förenad med ålderstillägg, lärer vara bruklig. Det torde böra nämnas, att Åkerlind och Sundgren under sin tjänstgöring såsom tillsyningsmästare uppburit en var, förutom dem såsom tyghantverkare tillkommande avlöningsförmåner, ett särskilt arvode av 400 kronor från ordinarie vapenanslaget.

Jag tillåter mig erinra därom, att Kungl. Maj:t den 17 december 1915 utnämnt och förordnat Virgin att från och med den 1 januari 1916 vara styresman för Karl Gustafs stads gevärsfaktori, Engström att vara styresman för ammunitionsfabriken från och med samma dag samt Schmidt att, likaledes från och med nämnda dag, vara styresman för Åkers krutbruk.

Enligt uppgift från arméförvaltningens artilleridepartement har Sundgren övergått å den nya staten såsom tygverkmästare. Av de övriga har Nordqvist redan under år 1915 befordrats till styckjunkare, vadan alltså någon skillnad i avlöningsförhållanden mellan honom och övriga såsom verkmästare vid ammunitionsfabriken anställda underofficerare icke längre förefinnes.

Jag får alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

dels att styresmännen vid ammunitionsfabriken C. L. Engström, vid Åkers krutbruk K. H. Schmidt och vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori P. J. R. Virgin samt tygverkmästaren C. A. Sundgren må för rätt till åtnjutande av de med deras beställningar förenade ålderstillägg tillgodoräkna sig Engström, Schmidt och Virgin sin föregående tjänstgöringstid såsom styresmän och Sundgren den tid, han förut tjänstgjort såsom tillsyningsmästare vid Stockholms tygstations snickeriverkstad,

dels ock att besiktningsrustmästaren Gustaf Pettersson vid utnämning till öververkmästare, tyghantverkaren Carl Erik Åkerlind vid utnämning till tygverkmästare, styckjunkarna Hjalmar Linde Gustafsson, August Vilhelm Pettersson, Carl Matias Johansson och Sven Johan Nordqvist vid utnämning till verkmästare av första klassen ävensom förmännen Carl August Malmsten och Johan Erik Eriksson vid utnämning till verkmästare av andra klassen, allt å staten för artilleriets fabriker och tygstater, må för rätt till åtnjutande av de med vederbörande beställningar förenade ålderstillägg tillgodoräkna sig en var den tid han förut innehaft

eller tjänstgjort i befattning vid lantförsvaret med motsvarande tjänstgöringskyldighet».

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Åkerman.